

Sygn. akt V Ca 471/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia	SSO Adam Simoni (spr.)
Sędzia:	SSO Małgorzata Mazur
Sędzia:	SSO Iwona Szczypiór
Protokolant:	Tomasz Kluz

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2014 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W.

przeciwko L. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 3 października 2013 r. sygn. akt I C 1069/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. oddala powództwo,

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 617 zł (sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 638 zł (sześćset trzydzieści osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt V Ca 471/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 15 lipca 2014r.

Wyrokiem z dnia 3 października 2013r., sygn. akt I C 1069/13, Sąd Rejonowy w Rzeszowie uznał za bezskuteczne w stosunku do wierzyciela K. B. odrzucenie spadku po J. K. zmarłej dnia 27 grudnia 2009r. dokonane przez dłużniczkę E. K. w oświadczeniu złożonym w dniu 7 stycznia 2010r. przed notariuszem D. G. w akcie notarialnym Rep. A numer (...) (pkt I), zasądził od pozwanego L. K. na rzecz powoda K. B. kwotę 342 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd Rejonowy, w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił, że wyrokiem zaocznym z dnia 5 sierpnia 1998r. sygn. akt V GC 70/98 Sąd Rejonowy w B. zasądził od E. K. na rzecz Spółdzielni (...) w B. kwotę 3.407,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 grudnia 1996r. do dnia zapłaty oraz koszty procesu w kwocie 775,60 zł. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2009r. sygn. akt V GCo 2/09 Sąd Rejonowy w B. nadał klauzulę powyższemu wyrokowi przeciwko E. K. na rzecz powoda K. B., na którego przeszło uprawnienie poprzedniego wierzyciela. W oparciu o powyższy tytuł wykonawczy Komornik Sądowy Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w Rzeszowie pod sygn. akt I Km 512/07, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowy w P. pod sygn. akt Km 792/09 i Km 2400/10 prowadzili postępowania egzekucyjne przeciwko dłużniczce E. K., które zostały umorzone z uwagi na bezskuteczność egzekucji. W dniu 7 stycznia 2010r. dłużniczka E. K. złożyła przed notariuszem oświadczenie, w którym odrzuciła spadek po swojej matce J. K. zmarłej 27 grudnia 2009r. Postanowieniem z dnia 24 marca 2010r. sygn. akt I Ns 65/10 Sąd Rejonowy w Rzeszowie stwierdził nabycie spadku po zmarłej J. K. w całości przez męża spadkodawczyni L. K.. Spadkodawczyni J. K. była właścicielką lecznicy dla zwierząt prowadzonej w R. przy ul. (...) pod nazwą (...). Lecznicza za życia J. K. została wyposażona w aparat RTG, USG, analizatory medyczne i samochód. Sprzęt został nabyty w drodze umów leasingu. Raty leasingowe były nadal spłacane po śmierci J. K. przez pozwanego. Część sprzętu objętego leasingiem została wykupiona przez L. K. po śmierci żony. Spadkodawczyni nie posiadała majątku poza wyposażeniem lokalu lecznicy. Mieszkanie, w którym zamieszkiwała było mieszkaniem komunalnym. W toku prowadzonych postępowań egzekucyjnych ustalono, że dłużniczka E. K. pracowała w (...) na 1/2 etatu z wynagrodzeniem minimalnym wolnym od zajęcia i egzekucji. Mieszkanie zajmowane przez dłużniczkę przy ul. (...) w R. jest własnością (...)u. Dłużniczka posiadała w miejscu zamieszkania tylko rzeczy osobiste wolne od zajęcia i egzekucji. Ponadto dłużniczka nie była właścicielką żadnych pojazdów mechanicznych ani nieruchomości, nie posiadała żadnych rachunków bankowych, wierzytelności ani papierów wartościowych. Do chwili obecnej E. K. jest zatrudniona jako asystent lekarza weterynarii w powyższej lecznicy. Pismem z dnia 18 stycznia 2011r. powód zwrócił się do Sądu Rejonowego w Rzeszowie o udzielenie informacji m.in. czy spadkobiercy J. K. złożyli oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku. Pismem z dnia 15 lutego 2011r., doręczonym w dniu 24 lutego 2011r. powód został powiadomiony, że dłużniczka E. K. odrzuciła spadek.

Czyniąc powyższe ustalenia Sąd Rejonowy oparł się na dowodach z dokumentów oraz z zeznań E. K..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie w świetle art. 1024 k.c. w zw. z art. 527 i nast. k.c. Postępowanie dowodowe wykazało, że dłużniczka E. K. nie posiada jakiegokolwiek majątku, z którego wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie swojej należności. Z tych też względów wszystkie dotychczas prowadzone przeciwko dłużniczce postępowania egzekucyjne były umarzone. Powód w wystarczający sposób wykazał niewypłacalność dłużniczki powołując się na bezskuteczność dotychczasowych egzekucji. Czynność prawna dłużniczki w postaci odrzucenia spadku po zmarłej J. K. była działaniem celowym, które miało uniemożliwić powodowi przeprowadzenie skutecznej egzekucji dla zaspokojenia przysługujących mu względem dłużniczki należności. Postępowanie dowodowe wykazało również, że w skład spadku po zmarłej wchodziły aktywa w postaci specjalistycznego sprzętu stanowiącego wyposażenie lecznicy. Ponadto z pewnością w lokalu lecznicy znajdowały się także inne ruchomości stanowiące jej wyposażenie, a które należały do J. K..

Pozwany L. K. wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu pozwany zarzucił:

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy mających wpływ na jej wynik, poprzez pominięcie w toku postępowania I-instancyjnego szczegółowego wyjaśnienia stanu pasywów spadku w dacie jego otwarcia, co miało

decydujący wpływ na ustalenie, czy w niniejszej sprawie przyjąć można, iż na skutek odrzucenia spadku przez E. K. doszło do pokrzywdzenia wierzyciela;

- błąd w ustaleniach faktycznych Sądu poprzez przyjęcie, iż sprzęt medyczny oraz wyposażenie lecznicy zostały nabyte przez spadkodawczynię i stanowiły jej majątek, gdy tymczasem, jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, sprzęt i wyposażenie stanowiły własność firmy leasingowej i zostały oddane spadkodawczyni wyłącznie do używania; żaden bowiem wykup sprzętu nie nastąpił za życia spadkodawczyni, a w dacie śmierci z tytułu rat leasingowych na spadku ciążyły znaczne zobowiązania;

- dowolną ocenę materiału dowodowego w zakresie przyjęcia, że odrzucenie spadku przez E. K. było działaniem celowym, w szczególności gdy zważy się fakt, iż Sąd za wiarygodne uznał w całości zeznania świadka E. K. oraz poprzez przyjęcie, że w skład majątku po zmarłej weszły aktywa w postaci specjalistycznego sprzętu stanowiącego wyposażenie lecznicy.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie żądania pozwu w całości i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych.

Ustosunkowując się do apelacji pozwanego powód wniósł o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie, albowiem Sąd I instancji z materiału zgromadzonego w toku postępowania w sposób prawidłowy wyciągnął nietrafne wnioski, naruszając w ten sposób art. 233 § 1 k.p.c.

W przedmiotowej sprawie powód domagał się uznania za bezskuteczną w stosunku do niego czynności prawnej dokonanej przez dłużniczkę E. K. w postaci odrzucenia spadku po J. K., skutkiem czego spadek po zmarłej przypadł w całości pozwanemu L. K.. Podstawę prawną tego roszczenia stanowił art. 1024 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli spadkobierca odrzucił spadek z pokrzywdzeniem wierzycieli, każdy z wierzycieli, którego wierzytelność istniała w chwili odrzucenia spadku, może żądać, ażeby odrzucenie spadku zostało uznane za bezskuteczne w stosunku do niego według przepisów o ochronie wierzycieli w razie niewypłacalności dłużnika.

Podstawową przesłanką poszukiwania ochrony paulińskiej jest to, by odrzucenie spadku nastąpiło z pokrzywdzeniem wierzycieli spadkobiercy. Do uznania, iż odrzucenie spadku nastąpiło z pokrzywdzeniem wierzycieli konieczne jest, aby aktywa spadku przewyższały jego pasywa oraz aby dłużnik w chwili składania oświadczenia o odrzuceniu spadku znajdował się w stanie niewypłacalności, który nie pozwala mu na zaspokojenie wszystkich jego wierzycieli. Konieczność spełnienia pierwszej z wymienionych przesłanek jest oczywista. Jeżeli bowiem długi spadku przewyższają jego aktywa, to odrzucenie spadku jest czynnością działaną na korzyść wierzycieli. Zatem przy odrzuceniu spadku mogą mieć miejsce dwie sytuacje. Pierwsza to odrzucenie spadku wtedy, kiedy pasywa przewyższają aktywa i wówczas działanie dłużnika, nie tylko że nie ma na celu niewypłacalności, ale można je uznać za bardzo racjonalne – dzięki odrzuceniu spadku dłużnik nie powiększa swoich pasywów. Druga zaś to odrzucenie spadku w przypadku, gdy stanowi on określoną masę aktywów mogącą służyć zaspokojeniu się wierzycieli. Tylko w drugim przypadku może dojść do sytuacji, w której odrzucenie spadku skutkować może bezskutecznością.

Takiej też wykładni przepisu art. 1024 k.c. dokonał Sąd I instancji wskazując w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że „nie uznaje się za działanie z pokrzywdzeniem wierzycieli czynności dłużnika, w sytuacji gdy spadek jest przeciążony długami, a więc można wykazać brak aktywów, które mogłyby posłużyć do zaspokojenia wierzycieli osobistych spadkobiercy, który spadek odrzucił”.

Przepis art. 233 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Rejonowy przy ocenie dowodów uchybił

powyższym zasadom, nie rozważył zebranego materiału dowodowego w sposób wszechstronny. Sąd Rejonowy przyjął za ustalone, że w chwili otwarcia spadku po J. K. spadek zawierał aktywa, mimo że okoliczność ta nie została dostatecznie potwierdzona. Z materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd I instancji, tj. zeznań świadka E. K. (które to zostały uznane za wiarygodne), a także dowodów z dokumentów przedłożonych przez stronę pozwaną na rozprawie w dniu 19 września 2013r., wynika, że majątek spadkowy po J. K. nie zawierał żadnych aktywów, a sprzęt medyczny oraz wyposażenie lecznicy (...) stanowiły własność firmy leasingowej i zostały oddane spadkodawczyni wyłącznie do używania. Żaden wykup sprzętu nie nastąpił za życia spadkodawczyni, a w dacie śmierci J. K. na spadku ciążyły zobowiązania z tytułu rat leasingowych. Jak wynika z art. 709¹ k.c. przez umowę leasingu finansujący zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu do używania albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego. Własność rzeczy należy do finansującego. Nie można więc uznać, że sprzęt leasingowany przez J. K. wszedł do spadku po niej. Jak zeznała świadek E. K. dopiero po śmierci J. K. dwa leasingi zostały spłacone przez pozwanego, a pozostałe są spłacane w dalszym ciągu. Postępowanie dowodowe nie wykazało zatem, aby w skład majątku spadkowego po J. K. wchodziły jakiegokolwiek aktywa, z których wierzyciel mógłby prowadzić skuteczną egzekucję. W tych okolicznościach nie można uznać, że odrzucenie spadku przez E. K. nastąpiło z pokrzywdzeniem wierzycieli, a co za tym idzie nie została spełniona podstawowa przesłanka do udzielenia powodowi ochrony paulińskiej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt I wyroku).

Orzeczenie o kosztach procesu za pierwszą instancję Sąd oparł na art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. i § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 461).

W pkt II wyroku Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. i § 13 ust. 1 pkt 1 w/w rozporządzenia, mając na uwadze, że w pierwszej instancji sprawy nie prowadził ten sam adwokat. Oprócz stawki adwokackiej obliczonej na 450 zł, na łączną kwotę kosztów postępowania apelacyjnego złożyły się: opłata sądowa od apelacji (171 zł) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł).